

ΕΘΝΙΚΟ ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΚΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΑΘΗΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΝΟΜΙΚΩΝ, ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ
ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΕΡΓΑΣΙΑ ΣΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΣΥΝΘΕΣΗΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥ
ΜΕ ΘΕΜΑ ΑΡΣΗ ΤΟΥ ΑΠΟΡΡΗΤΟΥ ΤΗΣ
ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ: ΑΝΔΡΕΑΣ ΔΗΜΗΤΡΟΠΟΥΛΟΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΦΟΙΤΗΤΡΙΑΣ
ΔΗΜΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ
Α.Μ 1340200200131

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΟ ΕΤΟΣ 2006-2007

Εισαγωγή

Είναι γεγονός ότι στη σύγχρονη κοινωνικοοικονομική πραγματικότητα στην οποία διαβιούμε, η επικοινωνία μεταξύ των ανθρώπων, ως έκφρασης της κοινωνικής τους υπόστασης αποτελεί καθημερινότητα. Όταν όμως η κάθε είδους επικοινωνίας, λαμβανομένων υπόψιν των τεχνολογικών εξελίξεων, εσωκλείει την προστατευόμενη από το δίκαιο μυστικότητα, κάνουμε λόγο για το απόρρητο της επικοινωνίας. Το απόρρητο της επικοινωνίας και συγκεκριμένα οι λόγοι άρσης αυτού υπό τις εγγυήσεις των δικαστικών αρχών αποτελεί θέμα της εργασίας. Επίσης, παρουσιάζονται οι οριοθετήσεις του απορρήτου της επικοινωνίας, τόσο οι εθνικοί, όσο και οι διεθνείς. Τέλος, γίνεται αναφορά στην σχετική με το θέμα νομολογία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1. Εισαγωγή 1σελ.
2. Κατοχύρωση του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας στα προηγούμενα Συντάγματα. . . . 4-5σελ.
3. Έννοια της επικοινωνίας 6-7σελ.
4. Απόρρητη επικοινωνία. 8σελ.
5. Φορείς του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας. 9σελ.
6. Άρση του απορρήτου της επικοινωνίας- Γενική σχέση. 9-11σελ.
7. Άρση του απορρήτου της επικοινωνίας για λόγους εθνικής ασφαλείας και διακρίβωσης σοβαρών εγκλημάτων. 12-13σελ.
8. Άρση του απορρήτου της επικοινωνίας-Ειδικές κυριαρχικές σχέσεις. 14σελ.
9. Η νομοθετική ρύθμιση του δικαιώματος υπό το ισχύον Σύνταγμα. 15σελ.
10. Οι εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου. 16-20σελ.
11. Σύσταση της Εθνικής Επιτροπής Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών. 21σελ.
12. Οι διεθνείς περιορισμοί. 22σελ.

13. Οι κυρώσεις κατά των παραβατών του απορρήτου της επικοινωνίας.22-24σελ.
14. Απόσπασμα από Προεδρικό διάταγμα. . . .25-29σελ
14. Συμπεράσματα.30σελ.
15. Περίληψη 31-32σελ.
16. Λήμματα. 33σελ.
17. Νομολογία34-37σελ.
18. Βιβλιογραφία.38σελ.

Κατοχύρωση του δικαιώματος περί προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας στα προηγούμενα Συντάγματα.

Το δικαίωμα της προστασίας του απορρήτου των επικοινωνιών δεν περιελήφθη ρητά στο Σύνταγμα της Τροιζήνας του 1827, αλλά το άρθρο 13 περιορίστηκε στην απαγόρευση της έκδοσης διαταγής για την εξέταση οποιωνδήποτε "πραγμάτων", το οποίο στην ουσία επανέλαβε την τέταρτη Τροποποίηση του Ομοσπονδιακού Συντάγματος των Ηνωμένων Πολιτειών. Το ίδιο συνέβη και στο Σύνταγμα του 1832, ενώ για πρώτη φορά κατοχυρώθηκε ρητά η προστασία των επιστολών στο Σύνταγμα του 1844, σύμφωνα με το οποίο το απόρρητο των επιστολών είναι απαραβίαστο. Η διάταξη αυτή μεταφέρθηκε αυτούσια στο Σύνταγμα του 1864 με μόνη την προσθήκη της λέξης «απολύτως». Επίσης η διάταξη παρέμεινε αυτούσια τόσο στο Σύνταγμα του 1911, όσο και σε αυτό του 1925, στο δε Σύνταγμα του 1927 η διάταξη τροποποιήθηκε ως εξής: Το απόρρητο των επιστολών, των τηλεγραφημάτων και των τηλεφωνημάτων είναι απολύτως απαραβίαστον. Εν συνεχεία, στο Σύνταγμα του 1952 η διάταξη μεταβλήθηκε ως ακολούθως: Το απόρρητο των επιστολών και της με οποιοδήποτε άλλον τρόπο ανταπόκρισης είναι απαραβίαστο. Κατεξαίρεσιν επιτρέπεται η παραβίαση του απορρήτου προς διαπίστωσης αξιόποινης πράξης κατόπιν απόφασης δικαστικού συμβουλίου κατά νόμο ειδικότερο οριζόμενα. Σε καμία όμως περίπτωση όμως δεν επιτρέπεται η χρήση του περιεχομένου παραβιασθείσας

επιστολής ή ανταπόκρισης για σκοπό διάφορο του προκαλέσαντος την παραβίαση.

Η κατοχύρωση του απορρήτου της επικοινωνίας στο Σύνταγμα του 1975 διατυπώθηκε ως εξής: Το απόρρητο των επιστολών και της με οποιαδήποτε άλλον τρόπο ανταπόκρισης είναι απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή για λόγους εθνικής ασφαλείας, ή προς διακρίβωση επαχθών εγκλημάτων δεν δεσμεύεται από το απόρρητο.

Τέλος, το άρθρο 19 του ισχύοντος Συντάγματος ορίζει τα εξής:

1. Το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφαλείας ή για διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων.
2. Νόμος ορίζει τα σχετικά με τη συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1.
3. Απαγορεύεται η χρήση αποδεικτικών μέσων που έχουν αποκτηθεί κατά παράβαση του άρθρου αυτού και των άρθρων 9 και 9^A.

Έννοια της επικοινωνίας

Προκειμένου να αναλυθεί το θέμα της άρσης του απορρήτου της επικοινωνίας, κρίνεται σκόπιμο να γίνει αναφορά στην έννοια της επικοινωνίας γενικά καθώς και στην απόρρητη επικοινωνία ειδικότερα.

Επικοινωνία¹ είναι η ανθρώπινη δραστηριότητα, με την οποία ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή, σε συνεννόηση με τους άλλους ανθρώπους. Η επικοινωνία διακρίνεται σε άμεση και έμμεση. Άμεση είναι η επικοινωνία μεταξύ *corpore* παρόντων, ενώ έμμεση είναι η επικοινωνία που γίνεται από τα μέρη, τα οποία δεν είναι σωματικά παρόντα και έχουν ικανή απόσταση, έτσι ώστε να χρησιμοποιούνται άλλα μέσα για να επικοινωνήσουν πλην της προσωπικής επικοινωνίας, όπως η αλληλογραφία, το τηλέφωνο, το fax και άλλα. Η διάκριση αυτή είναι σημαντική αφού το άρθρο 19 αναφέρεται στην έμμεση επικοινωνία.

Περαιτέρω, η έμμεση επικοινωνία έχει δύο πλευρές, την εσωτερική και την εξωτερική. Η πρώτη αφορά το περιεχόμενο της επικοινωνίας, στη δε δεύτερη ανήκει κυρίως η κίνηση της αλληλογραφίας. Εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας αποτελούν το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση, το επάγγελμα ή η ιδιότητα του αποστολέα, ο τόπος και ο χρόνος αποστολής, ο χρόνος παράδοσης, το ονοματεπώνυμο, η διεύθυνση και το επάγγελμα ή η ιδιότητα του παραλήπτη.

Η εσωτερική πλευρά της επικοινωνίας προστατεύεται.

¹ Δημητρόπουλος Α., παραδόσεις συνταγματικού δικαίου, τομ.3, ημ.β', Αθήνα 2005, σελ.182

Ως προς τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας υπάρχει αμφισβήτηση για το αν υπάγονται στο άρθρο 19 παρ.1 και συνεπώς εάν προστατεύονται ή όχι. Η μία άποψη διατείνεται ότι τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας προστατεύονται συνταγματικά και η αντίθετη ότι δεν προστατεύονται. Τα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας διαφοροποιούνται πάντως εγγενώς από το εσωτερικό απόρρητο, καθόσον τα στοιχεία αυτά είναι «φανερά», δεδομένου του ότι μπορούν να διαπιστωθούν από οποιοδήποτε ταχυδρομικό υπάλληλο κατά την εκτέλεση των καθηκόντων του. Επομένως το εσωτερικό και το εξωτερικό απόρρητο δεν έχουν την ίδια ένταση και έκταση καθώς στα εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας δεν τίθεται ζήτημα προστασίας του απορρήτου με την έννοια της μη αποκάλυψης του περιεχομένου της επικοινωνίας. Ως εκ τούτου η συνταγματική προστασία των εξωτερικών στοιχείων διαφέρει από αυτή του εσωτερικού απορρήτου με την έννοια ότι υπάγεται στις εξαιρέσεις του άρθρου 19παρ.1εδ.β, όχι όμως περιοριστικά, όπως το εσωτερικό απόρρητο. Έτσι, ορθότερη φαίνεται η ενδιάμεση θέση μεταξύ των δύο προαναφερόμενων εκ διαμέτρου αντίθετων αντιλήψεων, σύμφωνα με την οποία τα εξωτερικά στοιχεία εμπίπτουν στο προστατευτικό περιεχόμενο του άρθρου 19 παρ.1εδ.α, δεν είναι όμως απαραίτητη η τήρηση της προβλεπόμενης ειδικής διαδικασίας άρσης του εσωτερικού απορρήτου, αλλά αρκεί παραγγελία δικαστικής αρχής.

Απόρρητη επικοινωνία

Απόρρητη είναι η από το δίκαιο προστατευόμενη μυστική επικοινωνία, που πραγματοποιείται με μέσα που εξασφαλίζουν μυστικότητα και για οποιοδήποτε θέμα εκτός από ζητήματα που αναφέρονται στην εθνική ασφάλεια ή σε ιδιαίτερα σοβαρά εγκλήματα.

Στοιχεία της απόρρητης επικοινωνίας είναι τα ακόλουθα:

α) η μυστικότητα, η οποία αναφέρεται στο περιεχόμενο της επικοινωνίας, β) το περιεχόμενό της εκτός από τις δύο περιπτώσεις, για λόγους εθνικής ασφαλείας και διακρίβωσης ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων γ) η νομική προστασία της.

Το απόρρητο της επικοινωνίας ως ατομική ελευθερία βρίσκεται στο μεταίχμιο περισσότερων της μιας ατομικών ελευθεριών. Καταρχάς αποτελεί εγγύηση της προσωπικής ελευθερίας διότι συνδέεται άμεσα με την προσωπική ζωή του ανθρώπου, επίσης προστατεύει την ελεύθερη ανακοίνωση στοχασμών, ιδεών, συναισθημάτων και συνακόλουθα μετέχει στην πνευματική ελευθερία του άρθρου 14 Σ, ακόμη σχετίζεται με την πνευματική ιδιοκτησία του αποστολέα. Η προστασία του απορρήτου της επικοινωνίας έχει ως σκοπό τη διασφάλιση της ελεύθερης προσωπικής επικοινωνίας και προϋποθέτει την ύπαρξη τουλάχιστον δύο μερών.

Φορείς του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας

Καταρχάς, φορείς του δικαιώματος του απορρήτου της επικοινωνίας είναι όλα τα φυσικά πρόσωπα, ημεδαποί, αλλοδαποί και ανιθαγενείς, αφού το Σύνταγμα και η ΕΣΔΑ δεν κάνουν καμία διάκριση ως προς τον προσδιορισμό των φυσικών προσώπων. Πλήρως εναρμονισμένες με τη διάταξη του Συντάγματος, αλλά και με τη φύση του δικαιώματος είναι και οι διατάξεις του ν.2225/1994 που αναφέρονται στους λόγους και τη διαδικασία άρσης του απορρήτου της επικοινωνίας γενικότερα κάθε προσώπου, ημεδαπού και αλλοδαπού.

Επίσης, ως γνωστόν φορείς των συνταγματικών δικαιωμάτων είναι τα νομικά πρόσωπα ιδιωτικού και δημοσίου δικαίου λόγω της κοινωνικοοικονομικής εξέλιξης του κράτους και της ενότητας της έννομης τάξης.

Άρση του απορρήτου της επικοινωνίας – Γενική σχέση

Με τον όρο άρση του απορρήτου της επικοινωνίας εννοούμε καταρχήν την άρση της μυστικότητας. Όμως στο σημείο αυτό αξίζει να γίνει διάκριση ανάμεσα στο επιτρεπόμενο και στο απαγορευμένο μήνυμα. Το

επιτρεπόμενο είναι εκείνο το μήνυμα που επιδοκιμάζεται από το δίκαιο, αντίθετα το απαγορευμένο είναι αυτό που αποδοκιμάζεται από το δίκαιο. Σίγουρα το απαγορευμένο μήνυμα δε μπορεί να τύχει συνταγματικής προστασίας αφού το δίκαιο δεν μπορεί να προστατεύει και να απαγορεύει κάτι ταυτόχρονα. Επομένως, όταν κάνουμε λόγο για άρση του απορρήτου της επικοινωνίας εννοούμε την άρση της μυστικότητας του προστατευόμενου μηνύματος από το δίκαιο.

Σύμφωνα με το άρθρο 19 παρ.1 του Σ, το απόρρητο των επιστολών και της ελεύθερης ανταπόκρισης ή επικοινωνίας με οποιονδήποτε άλλο τρόπο είναι απόλυτα απαραβίαστο. Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφαλείας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

Το απόρρητο της επικοινωνίας είναι λοιπόν κατά το Σύνταγμα απόλυτα απαραβίαστο. Ωστόσο, στην απόλυτη αυτή συνταγματική κατοχύρωση παρουσιάζεται ένα τρίπτυχο συνταγματικών «περιορισμών», οι οποίοι εκμαιεύονται από τη συστηματική ερμηνεία των άρθρων 5 παρ.1 και 25 του Σ και οι οποίοι είναι η αρχή της νομιμότητας, η αρχή της κοινωνικότητας και τα χρηστά ήθη. Μολονότι η εφαρμογή των τριών αυτών ρητρών σε όλα τα ατομικά δικαιώματα έχει επικριθεί έντονα από τη θεωρία, η άποψη μου είναι ότι επιβάλλεται η εφαρμογή των τριών αυτών αρχών καθώς, μεταξύ άλλων, σε περίπτωση επίλυσης πρακτικών θεμάτων, δεν οδηγεί σε άτοπα.

Πέρα από τις παραπάνω συνταγματικές αρχές, το ίδιο το Σύνταγμα θέτει επιφύλαξη νόμου στο άρθρο 19 παρ.1

εδ.2. Ως νόμος νοείται όχι μόνο ο τυπικός, αλλά και ο ουσιαστικός, δηλαδή και οι κανονιστικές ρυθμίσεις της Διοίκησης, οι οποίες εκδίδονται στα πλαίσια νομοθετικών εξουσιοδοτήσεων βάσει των διατάξεων του άρθρου 43 παρ.2 του Σ. Η επιφύλαξη νόμου δεν σημαίνει ότι ο κοινός νομοθέτης είναι ελεύθερος να επιτρέψει οσεσδήποτε άρσεις απορρήτου αυτός επιθυμεί. Ο κοινός νομοθέτης σε κάθε περίπτωση επιφύλαξης νόμου που θέτει το Σ, έχει την υποχρέωση να εκδίδει νόμο μέσα στα όρια του περιεχομένου του συνταγματικώς προστατευόμενου δικαιώματος και σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας. Αυτό οφείλει να κάνει ο κοινός νομοθέτης και στο άρθρο 19 Σ, πολύ μάλιστα περισσότερο στο εν λόγω άρθρο, αφού σύμφωνα με αυτό ο εκτελεστικός νόμος πρέπει να ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο για λόγους εθνικής ασφάλειας ή για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων. Συνεπώς, ο εν προκειμένω εκτελεστικός νόμος πρέπει να αναφέρεται περιοριστικά σε λόγους εθνικής ασφάλειας ή σε διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων προκειμένου για άρση του απορρήτου της επικοινωνίας, για αυτό τον λόγο η συγκεκριμένη επιφύλαξη νόμου χαρακτηρίζεται ως δεσμευμένη εξουσιοδότηση νόμου.

Συνταγματικοί «περιορισμοί»

Άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφαλείας

Καταρχάς, οι λόγοι εθνικής ασφαλείας δεν αποτελούν περιορισμό του περιεχομένου του απορρήτου της επικοινωνίας, αλλά οιονεί περιορισμό του δικαιώματος αυτού, διότι στην έννοια της απόρρητης επικοινωνίας δεν συμπεριλαμβάνεται η αναφερόμενη σε λόγους εθνικής ασφαλείας. Αντίστοιχα, οιονεί περιορισμό συνιστά και η διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων.

Με τον όρος εθνική ασφάλεια εννοούμε κυρίως την προστασία του συνόλου μιας χώρας, της εδαφικής της ακεραιότητας και της πολιτιστικής της ανεξαρτησίας από ξένη δύναμη ή απειλή ξένης δύναμης. Ο ορισμός αυτός όμως είναι γενικός και αόριστος και επομένως επιδεκτικός καταχρηστικής εφαρμογής. Τους λόγους εθνικής ασφάλειας δεν εξειδικεύει ούτε ο Ν.3335/1994. Το Σ ανέθεσε βέβαια την κρίση για την εκάστοτε συνδρομή τους αποκλειστικά και μόνο στη δικαστική αρχή. Η δικαστική αρχή όμως δεν είναι εξοικειωμένη και αρμόδια για αυτό το έργο που της αναθέτει το Σ και στηρίζεται αναγκαστικά στα στοιχεία των υπηρεσιών πληροφοριών, τα οποία ως «άκρως απόρρητα», δεν είναι εύκολο να ελεγχθούν και επομένως οι εκτιμήσεις των υπηρεσιών αυτών περιβάλλονται απλώς με το κύρος των δικαστικών λειτουργιών. Παρ' όλα αυτά, η δικαστική

αρχή θα πρέπει ερμηνεύει συσταλτικά την συγκεκριμένη συνταγματική διάταξη και να εφαρμόζει την αρχή της αναλογικότητας, καθώς οι τρόποι αυτοί αποτελούν τους μοναδικούς φραγμούς προς την αποφυγή της καταχρηστικής εφαρμογής του λόγου αυτού της άρσης του απορρήτου.

Άρση απορρήτου για διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων

Το ερώτημα που τίθεται εν προκειμένω είναι ποια εγκλήματα μπορούν να χαρακτηρισθούν ως ιδιαίτεως σοβαρά. Στο ερώτημα αυτό απαντά ο Ν.2225/1994 ορίζοντας ως ιδιαίτεως σοβαρά τα εξής:

Α) Τα άρθρα 134, 135 παρ.1, 2, 135Α, 137Α, 137Β, 138, 139, 140, 143, 144, 146, 148 παρ.2, 150, 151, 157 παρ.1, 168 παρ.1, 207, 208 παρ.1, 264 παρ. β, γ, 265 παρ.3, 270, 272, 275 παρ. β, 291 παρ.1 εδ. β, γ, 299, 322, 324 παρ.2, 3, 374 380 και 385 του ΠΚ.

Β) Τα άρθρα 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 34, 39, 40, 41, 63, 64, 76, 93, και 97 του Στρατιωτικού ΠΚ.

Γ) Το άρθρο 15 παρ.1 του ν.2168/1993

Δ) Τα άρθρα 89, 90, 93 του ν.1165/1918 και

Ε) Το άρθρο 211 ΠΚ.

Από τα ανωτέρω εγκλήματα, τα υπό Δ) και Ε) εγκλήματα είναι πλημμελήματα και γι' αυτόν το λόγο υπάρχει αμφισβήτηση εάν τα εγκλήματα αυτά εμπίπτουν στην κατηγορία των «ιδιαιτέρως σοβαρών».

Η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας – Ειδικές σχέσεις

Στην περίπτωση ειδικής κυριαρχικής σχέσης των κρατουμένων μέσα στις φυλακές ισχύουν τα ακόλουθα δυνάμει του Σωφρονιστικού Κώδικα:

Κατά την εκτέλεση της ποινής δεν περιορίζεται κανένα άλλο ατομικό δικαίωμα των κρατουμένων εκτός από το δικαίωμα στην προσωπική ελευθερία. Κάθε κρατούμενος επικοινωνεί με τηλέφωνο που βρίσκεται σε κοινόχρηστο, ελεγχόμενο οπτικά χώρο του καταστήματος, ενώ απαγορεύεται η χρήση και η κατοχή κινητών τηλεφώνων. Με απόφαση του Συμβουλίου της Φυλακής καθορίζονται ειδικότεροι όροι επικοινωνίας με τα κοινόχρηστα τηλέφωνα, καθώς και οι περιπτώσεις επικοινωνίας με άτομα τα οποία δεν έχουν δικαίωμα επίσκεψης. Επίσης, το περιεχόμενο των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας κατά το άρθρο 19 του Σ δεν ελέγχεται. Σε περίπτωση όμως που το επιβάλλουν λόγοι εθνικής ασφαλείας ή προς διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, το περιεχόμενο αυτό μπορεί να ελεγχθεί υπό τις εγγυήσεις του νόμου.

Επομένως, ο κρατούμενος εξακολουθεί να μπορεί να επικοινωνεί, αλλά δεν προστατεύεται η μυστικότητα της

επικοινωνίας του όταν συντρέχουν λόγοι εθνικής ασφάλειας ή προς διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων και για συγκεκριμένα πρόσωπα, όχι γενικώς και αορίστως.

Σε ό, τι αφορά τους πτωχεύσαντες, και αυτοί υπόκεινται σε ειδική κυριαρχική σχέση, αφού ο σύνδικος που ασκεί δημόσιο λειτούργημα μπορεί να παραβιάζει τις επιστολές που απευθύνονται στον πτωχό, σύμφωνα με το άρθρο 561 του Εμπορικού Νόμου.

Η νομοθετική ρύθμιση του δικαιώματος υπό το ισχύον Σύνταγμα.

Παρόλο που το Ν.Δ. 798/1971 αποτέλεσε για σειρά ετών τον προβλεπόμενο στο άρθρο 19 εκτελεστικό νόμο του Συντάγματος, το πνεύμα του εντούτοις δεν απηχούσε στις σύγχρονες αντιλήψεις για την προστασία των μέσων της ανταπόκρισης σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Έτσι από το 1987 σημειώθηκαν προσπάθειες αλλαγής νομοθετικού πλαισίου έως το 1994, οπότε και ψηφίστηκε ο ισχύων εκτελεστικός νόμος 2225/1994 «για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις». Ο νόμος αποτελείται από οκτώ σχετικά άρθρα (1-7 και 12), ενώ τα υπόλοιπα τέσσερα αναφέρονται σε άσχετα με την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης θέματα. Ο νόμος αυτός ισχύει και υπό το αναθεωρημένο Σύνταγμα κατά το άρθρο 112 αυτού.

Επιπρόσθετα, ο ν.2774/1999 για την «προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στον τηλεπικοινωνιακό τομέα» περιέχει ορισμένες γενικές διατάξεις για το απόρρητο των επικοινωνιών. Ο νόμος αυτός ψηφίστηκε λόγω της υποχρεωτικής προσαρμογής στην ελληνική έννομη τάξη της Οδηγίας 97/66 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου περί επεξεργασίας των δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα και προστασίας της ιδιωτικής ζωής στον τηλεπικοινωνιακό τομέα.

Ακόμη, ο ν.2928/2001 «Τροποποίηση διατάξεων του ΠΚ και του ΚΠΔ και άλλες διατάξεις για την προστασία του πολίτη από αξιόποινες πράξεις εγκληματικών οργανώσεων» προβλέπει το μέτρο της άρσης του απορρήτου για την έρευνα των αξιόποινων πράξεων των παραγράφων 1 και 2 του άρθρου 187 του Ποινικού Κώδικα.

Τέλος, συστήθηκε νέα διοικητική αρχή διασφάλισης του απορρήτου με ονομασία «Αρχή Διασφάλισης του απορρήτου των επικοινωνιών» με την έκδοση του ν.3115/2003.

Οι εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου

Κατά το άρθρο 19 παράγραφος 1. εδάφιο β' του Συντάγματος «Νόμος ορίζει τις εγγυήσεις υπό τις οποίες η δικαστική αρχή δεν δεσμεύεται από το απόρρητο...». Η διάταξη αυτή αποτελεί μία συνταγματική προϋπόθεση για την επιτρεπτή άρση του απορρήτου, η οποία μπορεί να εφαρμοστεί μόνο από το δικαστήριο και όχι από την ίδια την διοίκηση. Η άρση του απορρήτου θα πρέπει να

συνοδεύεται και από επαρκείς εγγυήσεις που να περιστέλλουν τον τρόπο και τις συνέπειες της άσκησής του στο μέτρο του αναγκαίου και προπάντων να αποτρέπουν την πρόσβαση στις επιστολές και την οποιανδήποτε ανταπόκριση ή επικοινωνία προσώπων άλλων από τα καθορισμένα στην δικαστική απόφαση περί περιορισμού του απορρήτου². Πρέπει λοιπόν η σχετική απόφαση για την άρση του απορρήτου να είναι αιτιολογημένη και να περιέχει όλα εκείνα τα στοιχεία που να οριοθετούν με σαφήνεια το περιεχόμενο και τις επιπτώσεις της. Τις εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου εξειδικεύει ο νόμος 2225/1994. Ο νόμος αυτός έχει κυρίως ως αντικείμενο το απόρρητο της επικοινωνίας και τη διαδικασία άρσης του απορρήτου.

Η διαδικασία της άρσης του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφαλείας γίνεται ως εξής: η άρση για λόγους εθνικής ασφαλείας επιβάλλεται με διάταξη του Εισαγγελέα Εφετών του τόπου της αιτούσας αρχής ή του τόπου όπου πρόκειται να επιβληθεί η άρση. Σχετική αίτηση μπορεί να υποβάλλει δικαστική ή άλλη πολιτική, στρατιωτική ή αστυνομική δημόσια αρχή στην αρμοδιότητα της οποίας υπάγεται το θέμα της εθνικής ασφάλειας που επιβάλλει την άρση. Ο Εισαγγελέας Εφετών αποφασίζει μέσα σε 24 ώρες για την άρση ή όχι του απορρήτου και εφόσον επιβάλλει την άρση, η διάταξή του πρέπει να περιέχει το όργανο που τη διατάσσει, τη δημόσια αρχή που ζητεί την επιβολή της, τον σκοπό της επιβολής, τα μέσα ανταπόκρισης ή επικοινωνίας στα οποία εκτείνεται, την εδαφική έκταση Εφαρμογής και την χρονική διάρκειά της καθώς και την ημερομηνία έκδοσης της διάταξης. Αν, κατά την κρίση του Εισαγγελέα Εφετών, ειδικές περιστάσεις εθνικής

² Βλ. Δαγτόγλου, Ατομικά Δικαιώματα Α', σελ.351επ.

ασφαλείας επιβάλλουν την παράλειψη ή συνοπτική παράθεση ορισμένων από τα στοιχεία αυτά, γίνεται ειδική μνεία στη διάταξη. Ο ν.2225/1994 δεν εξειδικεύει τους λόγους εθνικής ασφαλείας ούτε επιβάλλει να αναφέρεται στη διάταξη η αιτιολογία της άρσης ή αυτή να στρέφεται κατά συγκεκριμένων προσώπων, όπως απαιτείται στη περίπτωση της διακρίβωσης εγκλημάτων. Το γεγονός αυτό δημιουργεί προβλήματα συνταγματικά αφού έρχεται σε αντίθεση με την αρχή της αναλογικότητας και με τη μη προσβολή του περιεχομένου του δικαιώματος του άρθρου 19 παράγραφος, εδάφιο β΄ του Συντάγματος δεδομένης της μη διαφοροποίησης των εγγυήσεων για την άρση του απορρήτου της επικοινωνίας ανάλογα με τον λόγο της άρσης.

Η διαδικασία άρσης του απορρήτου για λόγους διακρίβωσης εγκλημάτων είναι διαφορετική. Η άρση στην προκείμενη περίπτωση επιβάλλεται με διάταξη του Συμβουλίου Εφετών ή Πλημμελειοδικών στην καθ' ύλην ή κατά τόπο αρμοδιότητα του οποίου υπάγεται η διακρίβωση του συγκεκριμένου εγκλήματος με το οποίο σχετίζεται η άρση ή σε εξαιρετικά επείγουσες περιπτώσεις με διάταξη του Εισαγγελέα που διενεργεί την προανάκριση ή την προκαταρκτική εξέταση και του ανακριτή που διενεργεί την κύρια ανάκριση. Στην τελευταία όμως περίπτωση, ο Εισαγγελέας ή ο ανακριτής έχουν την υποχρέωση να απευθύνουν σχετική αίτηση στο Συμβούλιο μέσα σε προθεσμία τριών ημερών, διαφορετικά η άρση παύει αυτοδικαίως. Ακόμη, σε περιπτώσεις εγκλημάτων που υπάγονται στην αρμοδιότητα των στρατιωτικών δικαστηρίων την άρση επιβάλλει με απόφασή του το δικαστικό Συμβούλιο του καθ' ύλην και κατά τόπο αρμόδιο στρατιωτικό

δικαστήριο. Τη σχετική αίτηση υποβάλλει ο αρμόδιος Εισαγγελέας και το Συμβούλιο αποφασίζει μέσα σε 24 ώρες για την άρση ή όχι του απορρήτου. Η άρση είναι επιτρεπτή μόνο αν αιτιολογημένα το αρμόδιο δικαστικό Συμβούλιο διαπιστώσει ότι η διερεύνηση της υπόθεσης ή η εξακρίβωση του τόπου διαμονής του κατηγορουμένου είναι αδύνατη ή ουσιωδώς δυσχερής χωρίς αυτή, και μόνο αν αυτή στρέφεται κατά συγκεκριμένου προσώπου ή προσώπων που έχουν σχέση με την υπόθεση που ερευνάται ή για τα οποία, βάσει συγκεκριμένων περιστατικών, προκύπτει ότι λαμβάνουν ή μεταφέρουν συγκεκριμένα μηνύματα που αφορούν ή προέρχονται από τον κατηγορούμενο ή χρησιμοποιούνται ως σύνδεσμοί του. Η διατύπωση της διάταξης επιτρέπει επομένως την παραβίαση του απορρήτου της επικοινωνίας και τρίτων προσώπων, όπως ο συνήγορος υπεράσπισης, αφού αυτός κυρίως λαμβάνει ή μεταφέρει μηνύματα που αφορούν τον κατηγορούμενο ή προέρχονται από αυτόν. Η διάταξη που επιβάλλει την άρση του απορρήτου για διακρίβωση εγκλημάτων περιλαμβάνει και το όνομα του προσώπου ή των προσώπων κατά των οποίων λαμβάνεται το μέτρο της άρσης και τη διεύθυνση διαμονής τους, εφόσον είναι γνωστή και την αιτιολογία επιβολής της άρσης. Επίσης, ο ν.2225/1994, σε αντίθεση με την περίπτωση της άρσης για λόγους εθνικής ασφαλείας, απαριθμεί τα εγκλήματα για την διακρίβωση των οποίων επιτρέπεται η άρση του απορρήτου. Με διαφορετικό τρόπο ορίζεται και η χρονική διάρκεια της άρσης. Για την διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων η χρονική διάρκεια της άρσης δεν μπορεί να υπερβαίνει τους δύο μήνες ή σε περίπτωση παράτασής της τους δέκα συνολικά μήνες, αντίθετα δεν τίθεται ανώτατο χρονικό όριο για την άρση του

απορρήτου της επικοινωνίας για λόγους εθνικής ασφαλείας.

Ο νόμος θέτει καταρχήν κοινές εγγυήσεις στις δύο διαδικασίες άρσης απορρήτου.

α) Μετά τη λήξη της διάρκειάς της ή το τέλος του ανώτερου χρονικού ορίου της, η άρση παύει αυτοδικαίως, ενώ μπορεί να παύσει και πριν την πάροδο της διάρκειας αυτής, αν κρίνει το όργανο που την επέβαλε ότι εκπληρώθηκε ο σκοπός ή έλειψαν οι λόγοι επιβολής του μέτρου.

β) Είναι δυνατόν να αποφασισθεί από την Επιτροπή η γνωστοποίηση της επιβολής της άρσης στους θιγόμενους, εφόσον δεν διακινδυνεύεται ο σκοπός για τον οποίο διατάχθηκε.

γ) Τα στοιχεία που αποκτήθηκαν με την άρση απαγορεύεται με ποινή ακυρότητας να χρησιμοποιηθούν ή να ληφθούν υπόψη σε άλλη πολιτική, ποινική, διοικητική και πειθαρχική δίκη ή διαδικασία για σκοπό διαφορετικό από εκείνον που είχε καθορισθεί με τη διάταξη. Κατεξάίρεση όμως, η αρχή που εξέδωσε τη διάταξη μπορεί, με νέα διάταξη, να επιτρέψει τη χρησιμοποίησή τους, αν χρησιμεύουν, είτε για τη διακρίβωση άλλου ιδιαίτερα σοβαρού εγκλήματος, είτε για την υπεράσπιση κατηγορουμένου για πλημμέλημα ή κακούργημα.

Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών

Σύμφωνα με την παράγραφο 2 του άρθρου 19 του Συντάγματος «Νόμος ορίζει τα σχετικά με την συγκρότηση, τη λειτουργία και τις αρμοδιότητες ανεξάρτητης αρχής που διασφαλίζει το απόρρητο της παραγράφου 1». Τέτοιος νόμος δεν έχει εκδοθεί ακόμα. Ο νόμος ωστόσο 2225/1994 προβλέπει την ίδρυση μιας Επιτροπής με την επωνυμία «Εθνική Επιτροπή Προστασίας του Απορρήτου των Επικοινωνιών», της οποίας αποστολή είναι η προστασία του απορρήτου των επιστολών και της τηλεφωνικής και κάθε άλλης μορφής τηλεπικοινωνιακής ανταπόκρισης ή επικοινωνίας καθώς και ο έλεγχος της τήρησης των όρων που έθεσε η δικαστική αρχή.

Στο τέλος κάθε χρόνου η Επιτροπή Υποβάλλει στη Βουλή έκθεση πεπραγμένων, περιγράφει και αξιολογεί το έργο της, διατυπώνει γενικότερες παρατηρήσεις, επισημαίνει παραλείψεις και προτείνει τη λήψη μέτρων για την προστασία του απορρήτου.

Οι διεθνείς περιορισμοί

Η πρώτη παράγραφος του άρθρου 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κατοχυρώνει, μεταξύ άλλων, το δικαίωμα κάθε προσώπου στο σεβασμό και της αλληλογραφίας του. Οι

περιορισμοί στο δικαίωμα αυτό είναι περισσότεροι από τους περιορισμούς που θέτει το Ελληνικό Σύνταγμα. Πράγματι, ως λόγους άρσης του απορρήτου η δεύτερη παράγραφος του άρθρου 8 της ΕΣΔΑ ορίζει όχι μόνο την εθνική ασφάλεια και τη διακρίβωση ιδιαίτερα σοβαρών εγκλημάτων, αλλά και τη δημόσια ασφάλεια, την οικονομική ευημερία της χώρας, την προάσπιση της τάξης, την προστασία της υγείας ή της ηθικής ή την προστασία των δικαιωμάτων και των ελευθεριών των άλλων, καθώς επίσης δεν περιορίζει την αποδέσμευση του απορρήτου σε μόνη τη δικαστική αρχή, αλλά και σε μη δικαστικές αρχές, όπως για παράδειγμα σε διοικητικές. Βέβαια, η νομιμοποίηση αυτή δεν μπορεί να λάβει εφαρμογή στην Ελλάδα, τουλάχιστον ακόμη, δεδομένου ότι το Σύνταγμα υπερισχύει.

Οι κυρώσεις κατά των παραβατών του απορρήτου της επικοινωνίας

Η διάταξη του άρθρου 19 του Συντάγματος δεν περιλαμβάνει κυρώσεις³ κατά των παραβατών της συνταγματικής προστασίας του απορρήτου της επικοινωνίας, αν και η θέσπιση τέτοιων κυρώσεων είχε προταθεί κατά τη συζήτηση της σχετικής διάταξης.

Ποινική ευθύνη

³ Βλ. Χρυσόγονο, Ατομικά και Κοινωνικά δικαιώματα, δεύτερη έκδοση, 2002, σελ.245επ.

Σε ό, τι αφορά τις παραβάσεις των ταχυδρομικών υπαλλήλων, αυτοί υπέχουν ποινική ευθύνη σύμφωνα με το άρθρο 248 Π.Κ , οι τηλεγραφικοί υπάλληλοι τιμωρούνται με την ίδια ποινή, δηλαδή με φυλάκιση τουλάχιστον ενός έτους, βάσει του 249 Π.Κ, καθώς επίσης και οι τηλεφωνικοί υπάλληλοι με την ίδια ποινή κατ' άρθρο 250 Π.Κ.

Ακόμη, το άρθρο 370 Π.Κ αναφέρεται στην παραβίαση του απορρήτου των επιστολών. Ο νόμος 2225/1994 με την ενδέκατη παράγραφο του άρθρου 5 ορίζει ότι «ο υπάλληλος της υπηρεσίας , στην οποία ανήκει το μέσο ανταπόκρισης ή επικοινωνίας για το οποίο επιβλήθηκε η άρση, αν παρότι είναι αρμόδιος, δεν παρέχει στο εντεταλμένο όργανο πληροφορία σχετική με το περιεχόμενο της διάταξης και τεχνική ή υπηρεσιακή γενικά συνδρομή για την εκτέλεσή της τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον 6 μηνών. Αν ανακοινώνει σε τρίτους ή χρησιμοποιεί το περιεχόμενο των κάθε είδους μηνυμάτων, πληροφοριών και στοιχείων που περιήλθαν σε γνώση του λόγω της άρσης του απορρήτου, τιμωρείται με φυλάκιση τουλάχιστον δύο ετών».

Τέλος, το άρθρο 11 του ν.2867/2000 τιμωρεί την παραβίαση του απορρήτου των κάθε είδους δεδομένων που μεταβιβάζονται μέσω των τηλεπικοινωνιακών συστημάτων με βαρύτερες ποινές σε σχέση με το άρθρο 370 Π.Κ.

Αστική ευθύνη

Η ερμηνευόμενη διάταξη του Συντάγματος δεν καθιερώνει την αστική ευθύνη των παραβατών. Το

ζήτημα ρυθμίζουν τα άρθρα 105 και 106 του ΕισΝΑΚ σε συνδυασμό με το άρθρο 38 του ν.2683/1999 «Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και άλλες διατάξεις». Από τον συνδυασμό των διατάξεων αυτών προκύπτει ευθύνη του Δημοσίου, των δήμων, των κοινοτήτων ή άλλων Ν.Π.Δ.Δ. ή παραλείψεων των οργάνων κατά την ενάσκηση της εξουσίας που τους έχει ανατεθεί, εκτός αν η πράξη ή η παράλειψη έγινε κατά παράβαση διάταξης που έχει τεθεί χάριν του γενικού συμφέροντος.

Παρατίθεται απόσπασμα από το πρόσφατο Προεδρικό Διάταγμα υπ' αριθμ.47 (ΦΕΚ Α' 64/10.3.2005)- Διαδικασίες καθώς και τεχνικές και οργανωτικές εγγυήσεις για την άρση του απορρήτου των επικοινωνιών και για τη διασφάλιση του:

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ
ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Έχοντας υπόψη

1. Τις διατάξεις του άρθρου 19 παρ.1 του Συντάγματος
2. Τις διατάξεις του άρθρου 9 του Ν.3115/2003 «Αρχή Διασφάλισης του Απορρήτου των επικοινωνιών» (Α' 47)
3. Τις διατάξεις του Ν.225/1994 «Για την προστασία της ελευθερίας της ανταπόκρισης και επικοινωνίας και άλλες διατάξεις»(Α' 121) όπως ισχύουν.
4. Τις διατάξεις του άρθρου 29Α του Ν.1558/1985 «Κυβέρνηση και Κυβερνητικά όργανα», όπως προστέθηκε με το άρθρο 27 του Ν.2081/1992 και αντικαταστάθηκε με την παρ.2^α του άρθρου 1 του Ν.2469/1997.

5. Την υπ' αριθμ. ΕΠ 03/5.5.2004 γνώμη της «Αρχής Διασφάλισης Απορρήτου των Επικοινωνιών».
6. Τις διατάξεις της υπ' αριθμ. 14650/ΔΙΟΕ85/17.3.2004 απόφασης του Πρωθυπουργού και του Υπουργού Οικονομίας και Οικονομικών «Καθορισμός αρμοδιοτήτων των Υφυπουργών Οικονομίας και Οικονομικών»
7. Το γεγονός ότι από την εφαρμογή του παρόντος διατάγματος προκαλείται ενδεχόμενη δαπάνη, το ύψος της οποίας δεν είναι δυνατόν να υπολογιστεί, καθόσον τούτο εξαρτάται από πραγματικά γεγονότα όπως η τυχόν απαιτούμενη μίσθωση κυκλωμάτων για την άρση του απορρήτου των τηλεπικοινωνιών καθώς και η τυχόν απαιτούμενη από την αρμόδια αρχή ειδική επεξεργασία ή ανάλυση των στοιχείων επικοινωνίας.

Η ανωτέρω ενδεχόμενη δαπάνη θα καλύπτεται από πιστώσεις του προϋπολογισμού των Υπουργείων Δικαιοσύνης, Εθνικής Άμυνας, και Δημόσιας Τάξης, κατά περίπτωση.

8. Την υπ' αριθμ. 28/2005 γνωμοδότηση του Συμβουλίου της Επικρατείας, μετά από πρόταση των Υπουργών Δημόσιας Τάξης, Δικαιοσύνης, Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης και Μεταφορών και Επικοινωνιών και του Υφυπουργού Οικονομίας και Οικονομικών, αποφασίζουμε:

Άρθρο 3

Η άρση του απορρήτου δεν αφορά την δια ζώσης επικοινωνία, η οποία διεξάγεται μέσω δικτύου επικοινωνίας ή παρόχου υπηρεσιών επικοινωνιών και την οποία χρησιμοποιεί ο συνδρομητής ή χρήστης κατά του οποίου λαμβάνεται το μέτρο της άρσης.

Άρθρο 7

Μέσα και μέθοδοι

1. Η διάταξη που επιβάλλει την άρση του απορρήτου προσδιορίζει τις συγκεκριμένες μορφές και τα στοιχεία στα οποία αναφέρεται η άρση και εξατομικεύει τα στοιχεία αυτά και δη την ταυτότητα του συνδρομητή ή του χρήστη, τους αριθμούς κλήσης, τα στοιχεία μισθωμένων γραμμών και τους κωδικούς πρόσβασης σε δίκτυα δεδομένων ή στο διαδίκτυο, εφαρμοζόμενων κατά τα λοιπά των διατάξεων των άρθρων 5 του ν.2225/1994 και 12 του ν.3115/2003.
2. Η εκτέλεση μιας διάταξης για άρση απορρήτου, μετά την αποστολή της από την αρμόδια αρχή στον πάροχο υπηρεσίας, πραγματοποιείται με την συνεργασία του παρόχου και της αρμόδιας αρχής, η οποία έχει την ευθύνη.
Συγκεκριμένα:
 - α. Τα στοιχεία της επικοινωνίας, τα οποία καταγράφονται στα αρχεία του παρόχου (καλών, καλούμενος, χρόνος, εντοπισμός, κ.λ.π), γνωστοποιούνται από αυτόν εγγράφως στην αρμόδια αρχή.

β. Σε περίπτωση που ζητείται καταγραφή του περιεχομένου της επικοινωνίας για συγκεκριμένο διάστημα, αυτή πραγματοποιείται στις εγκαταστάσεις της αρμόδιας αρχής με επισύνδεση μέσω μισθωμένου κυκλώματος ή με άλλο κατάλληλο τρόπο με ταυτόχρονη διαβίβαση του περιεχομένου και των στοιχείων επικοινωνίας στην αρμόδια αυτή Αρχή.

γ. Σε περίπτωση που τα στοιχεία της επικοινωνίας δεν μπορούν να παραδοθούν αμέσως στην αρμόδια αρχή, αποθηκεύονται πλην του περιεχομένου, με μέριμνα του παρόχου έως ότου καταστεί δυνατή η παράδοσή τους και για διάστημα όχι μεγαλύτερο των 7 ημερών.

δ. Ο πάροχος υποχρεούται να μεριμνά ώστε να παρέχεται δυνατότητα πολλαπλής και ταυτόχρονης διάθεσης στα στοιχεία επικοινωνίας από περισσότερες της μιας αρμόδιας αρχής.

3. Η εκτέλεση της διάταξης από τον πάροχο και η διαβίβαση των στοιχείων-στην αρμόδια αρχή γίνεται με τρόπο που θα εξασφαλίζεται αξιοπιστία, εγκυρότητα, ακρίβεια, ταχύτητα και ασφάλεια. Στην διαδικασία εκτέλεσης εμπλέκεται ο ελάχιστος αναγκαίος αριθμός εξουσιοδοτούμενων προσώπων.

4. Τα χρησιμοποιούμενα μέσα για την εκτέλεση μιας διάταξης διατίθενται από τον πάροχο υπηρεσίας, τον οποίο βαρύνει και το σχετικό κόστος.

5. Σε περίπτωση που για την εκτέλεση μιας συγκεκριμένης διάταξης απαιτείται ειδική διαδικασία ή ειδικός εξοπλισμός ή πρόσθετα στοιχεία, ο πάροχος υποχρεούται να ενημερώσει γι' αυτά αμέσως την αρμόδια αρχή με την οποία και συνεργάζεται για την αντιμετώπιση σχετικών προβλημάτων.
6. Σε περίπτωση που μια συγκεκριμένη διάταξη δεν είναι δυνατόν να εφαρμοσθεί για τεχνικούς ή άλλους λόγους, ο πάροχος υπηρεσίας είναι υποχρεωμένος να ενημερώσει αμέσως την αρμόδια αρχή και την ΑΔΑΕ με σχετικό έγγραφο στο οποίο θα πρέπει να αιτιολογείται πλήρως η αδυναμία αυτή.
7. Στην περίπτωση επιστολής ή δέματος η εκτέλεση μιας διάταξης πραγματοποιείται με την συγκρότηση τριμελούς επιτροπής αποτελούμενης από έναν Εισαγγελικό λειτουργό οριζόμενο από την αντίστοιχη υπηρεσία, έναν ανακριτικό υπάλληλο που ορίζεται από τον προϊστάμενο της αρμόδιας αρχής και έναν εξουσιοδοτημένο υπάλληλο του παρόχου υπηρεσίας.
- Η σύγκληση της επιτροπής γίνεται κατά περίπτωση με μέριμνα του παρόχου ευθύς ως του κοινοποιείται η διάταξη και για την αποσφράγιση και τα τυχόν ευρήματα συντάσσεται σχετικό πρακτικό.

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός ότι το ζήτημα της απόρρητης επικοινωνίας και συγκεκριμένα της άρσης του απορρήτου είναι επίκαιρο και απασχολεί την ελληνική κοινωνία δεδομένων και των ολοένα διευρυνόμενων, σύγχρονων τρόπων επικοινωνίας. Οι λόγοι άρσης του απορρήτου της επικοινωνίας προσδιορίζονται από το Σύνταγμα και είναι η εθνική ασφάλεια και η διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων. Τουλάχιστον ο πρώτος λόγος αποτελεί αόριστη νομική έννοια και δεν εξειδικεύεται με τον εκτελεστικό νόμο με αποτέλεσμα να καταστρατηγείται σε πολλές περιπτώσεις το απόρρητο. Επίσης, οι δικαστικές αρχές που είναι υπεύθυνες για την παροχή εγγυήσεων δεν είναι οι κατάλληλες προς το έργο αυτό και για αυτόν το λόγο πρέπει να εκδοθεί νόμος, πιο λεπτομερής για την μεγαλύτερη προστασία του απορρήτου, ενώ παράλληλα θα πρέπει να ενταθούν οι προσπάθειες των Ανεξάρτητων Αρχών προκειμένου να επιτευχθεί ο παραπάνω σκοπός. Τέλος, ίσως να είναι σκόπιμη η αύξηση των ποινών για τους παραβάτες, οι οποίοι παρέβησαν το απόρρητο, ως μέτρο προληπτικό.

Περίληψη Εργασίας

Θέμα της παρούσας εργασίας αποτελεί η άρση του απορρήτου της επικοινωνίας, ζήτημα επίκαιρο στην σημερινή νομική και κοινωνική πραγματικότητα. Στην εργασία αναπτύσσονται η έννοια της απόρρητης επικοινωνίας, η άρση του απορρήτου για λόγους εθνικής ασφαλείας και διακρίβωσης σοβαρών εγκλημάτων, οι οποίοι παρουσιάζονται ως οιονεί περιορισμοί τιθέμενοι από το Σύνταγμα, οι εγγυήσεις που παρέχουν οι δικαστικές αρχές για την άρση του απορρήτου καθώς και ο εκτελεστικός νόμος. Επίσης, εκτός από τους συνταγματικούς περιορισμούς, αναλύονται και οι διεθνείς, ενώ παράλληλα απαριθμούνται και οι κυρώσεις κατά των παραβατών του απορρήτου της επικοινωνίας. Τέλος, υπογραμμίζονται οι πιο σημαντικές αποφάσεις περί του εξεταζόμενου θέματος.

Summery of assignment

The topic of the present assignment is the removal of the secrecy of communication which is a current issue in the contemporary jural and social reality. In this assignment, the meaning of the removal of secrecy for national security reasons and for calibration of serious crimes are discussed and analyzed. These reasons are presented as if they are confinements set by the Constitution. Other issues which are thoroughly discussed are the guaranties that are provided by the court and the executive law. Moreover, apart of the constitutional confinements, the international are also analyzed, while the penalties against the law-breakers of the removal of secrecy are recited. Finally, the most important decisions concerning the main topic are outlined.

Λήμματα

Απόρρητη επικοινωνία - Secrecy of communication

Λόγοι άρσης του απορρήτου της επικοινωνίας – reasons of removal of secret communication

Εθνική ασφάλεια – national security

Διακρίβωση σοβαρών εγκλημάτων – Calibration of serious crimes

ΝΟΜΟΛΟΓΙΑ

- 1) Άρση απορρήτου τηλεφωνικών συνδιαλέξεων προς διακρίβωση κακουργήματος – 6/2002 ΔΙΑΤ.ΕΙΣ. (ΠΛΗΜ.ΠΕΙΡ)

Απόρρητο Επικοινωνιών. Ο Εισαγγελέας Πλημελλειοδικών, ως γνωστόν, μπορεί να διατάξει την άρση του απορρήτου για αρπαγή ανηλίκου. Απορρίπτει αίτηση για άρση του απορρήτου των τηλεφωνικών συνδιαλλαγών των συγγενών του τέως συζύγου της αιτούσας, ο οποίος μετοίκησε μαζί με τα ανήλικα τέκνα και δεν μπορεί να βρεθεί ο τόπος διαμονής.

- 2) Υπόθεση υπαγωγής δευτερογενών στοιχείων ταυτότητας του καλούντος στην έννοια του απορρήτου – 3533/1999 (Πλημμ.Αθ)

Δεν εμπίπτουν στο περιεχόμενο απορρήτου, τα δευτερογενή στοιχεία του καλούντος, καλουμένου, τον τόπο, χρόνο και διάρκεια της επικοινωνίας. Ως εκ τούτων, δεν απαιτείται η τήρηση ειδικής διαδικασίας άρσης του απορρήτου.

- 3) Κινητή τηλεφωνία – 191/1996 (ΓΝΜΔ ΕΙΣΑΠ)

Τηλεπικοινωνίες. Εφαρμόζονται οι προϋποθέσεις άρσης του απορρήτου σύμφωνα με τον ν.2225/1994 και στην κινητή τηλεφωνία.

4) Προστασία του απορρήτου, περιεχόμενο και δευτερογενή στοιχεία – ΑΒΥΑ 174/95/1996
Απόρρητο των τηλεπικοινωνιών. Οι σχετικές διατάξεις του ν.2225/1994 και του Ποινικού Κώδικα δεν προστατεύουν δευτερογενή εξωτερικά στοιχεία της επικοινωνίας, η κοινοποίηση των οποίων συνιστά παραβίαση επαγγελματικής εχεμύθειας.

5) Εισαγγελία ΑΠ 336/1996

Δικονομία ποινική. Απόρρητο επικοινωνιών. Επιτρεπτή η μαγνητοφώνηση από την Αστυνομία των συνομιλιών της κατά τις τηλεφωνικές επικοινωνίες της με τους πολίτες, εκτός αν ο απευθυνόμενος στην Αστυνομία δηλώσει ότι αντιτίθεται στην μαγνητοφώνηση, οπότε η παρά την εκφρασθείσα άρνησή του μαγνητοφώνηση συνιστά πράξη ποινικά κολάσιμη.

6) Υπόθεση Klass v. Germany (1978)

Πέντε Γερμανοί νομικοί ασχολούνταν με υπόθεση τρομοκρατίας και υποπτεύονταν ότι κρατικές υπηρεσίες παρακολουθούσαν τα τηλεφωνήματά τους, προσέφυγαν στην ΕΕΔΑ με αίτημα να κριθεί ως ασυμβίβαστος προς το άρθρο 8 της Σύμβασης ο γερμανικός νόμος του 1968 περί ελέγχου των τηλεφωνημάτων, συνδιαλέξεων και αλληλογραφίας. Η προσφυγή έγινε δεκτή από την Επιτροπή. Επί της ουσίας όμως, η Επιτροπή δέχτηκε καταρχήν πως η παρακολούθηση των συνδιαλέξεων είναι αντίθετη προς το άρθρο 8, αλλά η επέμβαση αυτή στον ιδιωτικό βίο μπορεί να είναι δικαιολογημένη όταν πρόκειται

για την προστασία της δημόσιας ασφάλειας. Το ΕΔΔΑ, στο οποίο παραπέμφθηκε η υπόθεση έκρινε σύμφωνη προς την Σύμβαση τη γερμανική νομοθεσία, κατά την οποία η άδεια παρακολούθησης δίνεται από δύο κρατικά όργανα που θεωρεί ότι διαθέτουν επαρκή ανεξαρτησία.

7) Υπόθεση Malone v. U.K

Ο προσφεύγων είχε διαπιστώσει ότι οι βρετανικές αρχές παρακολουθούσαν τα τηλεφωνήματά του επειδή πίστευαν ότι ήταν ύποπτος για παράνομη εμπορία έργων τέχνης, νομιμοποιούνταν δε να πράξουν τούτο δυνάμει του νόμου του 1981. Ωστόσο, η παρακολούθηση αυτή μόνο από την εκτελεστική εξουσία, χωρίς δικαστικές εγγυήσεις ήταν αντίθετη στο άρθρο 8 της ΕΣΔΑ.

8) Υπόθεση Kruslin, Huvig v. France

Το ΕΔΔΑ αρνήθηκε συμβατότητα του ισχύοντος γαλλικού γραπτού και νομολογιακού δικαίου προς το άρθρο 8 της ΕΣΔΑ. Παρά το γεγονός ότι το γαλλικό δίκαιο περιέχει 17 εγγυήσεις, κρίθηκε ότι αυτό δεν υποδεικνύει τον σκοπό και τον τρόπο άσκησης της διακριτικής ευχέρειας ως προς την παρακολούθηση των τηλεφωνημάτων από τις αρχές.

Η παραπάνω νομολογία αντλήθηκε από τους εξής διαδικτυακούς τόπους:

<http://www.greeklaws.gr/pubs>

<http://www.lawdbintrasoftnet.com>

Βιβλιογραφία

- 1) Δαγτόγλου Π., Συνταγματικό δίκαιο – ατομικά δικαιώματα, τομ. Α, δεύτερη αναθεωρημένη έκδοση, Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2005
- 2) Δημητρόπουλος Α., Συνταγματικά δικαιώματα – ειδικό μέρος, τόμος 3, Παραδόσεις Συνταγματικού Δικαίου, Αθήνα, 2005
- 3) Μαγκάκης Γ., «Περί της ποινικής προστασίας του απορρήτου των τηλεφωνημάτων», ΠοινΧρονΙΔ, 1964
- 4) Μάνεσης Α., Συνταγματικά δικαιώματα Α' - ατομικές ελευθερίες, Πανεπιστημιακές Παραδόσεις, Δ' έκδοση Σάκκουλα, Θεσσαλονίκη, 1982
- 5) Ρούκουνας Ε., Διεθνής προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων, Βιβλιοπωλείον της Εστίας, Αθήνα, 1995
- 6) Χρυσόγονος Κ., Ατομικά και κοινωνικά δικαιώματα, 2^η έκδοση Αντ. Ν. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή, 2002